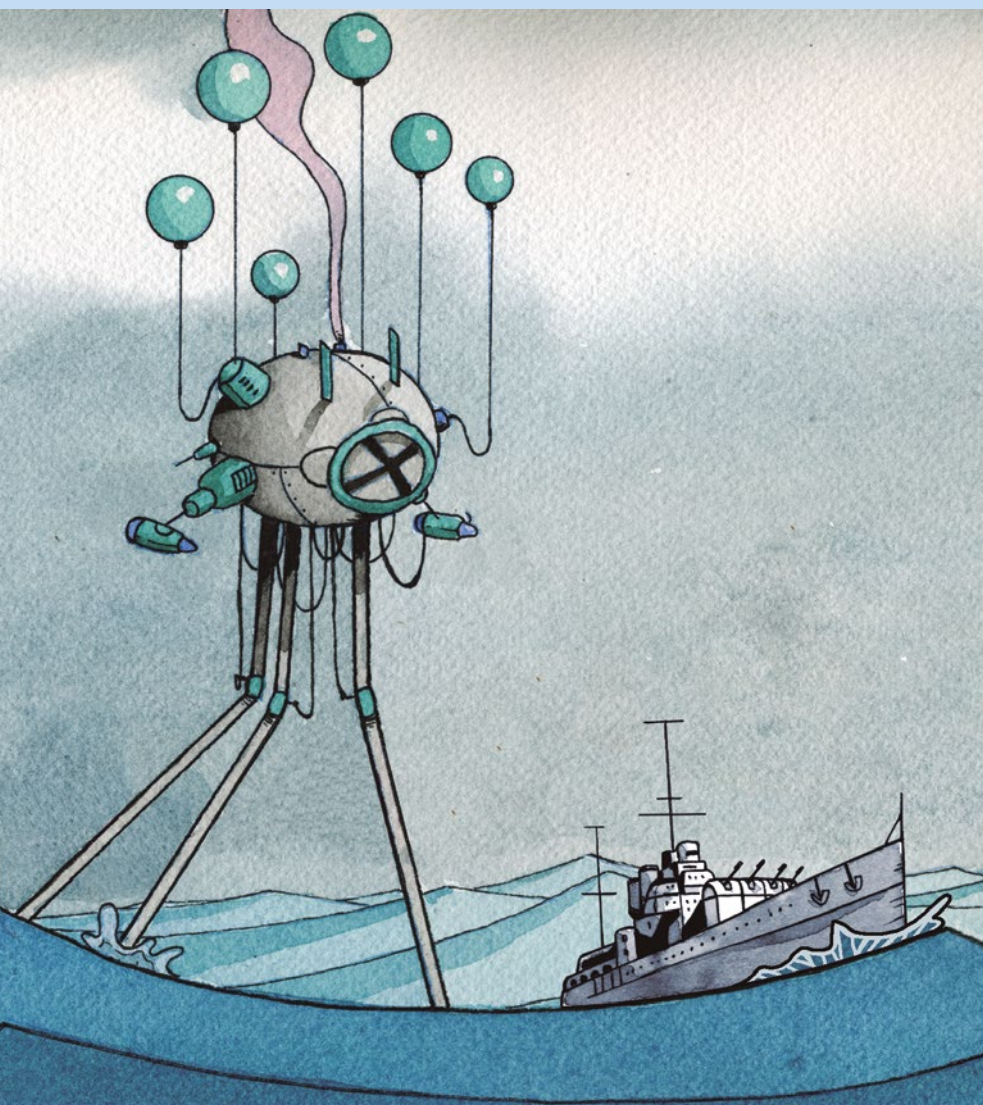

a la lluna (de València

La guerra dels mons

H. G. Wells

LA VESPRA DE LA GUERRA

Ningú hauria cregut en els darrers anys del segle XIX que aquest món era vigilat amb atenció i deler per intel·ligències superiors a la dels humans i, malgrat tot, tan mortals com la seua; que, mentre els humans anaven atrafegats amb els seus quefers, eren escorcollats i estudiats, potser tan de prop com podríem examinar amb un microscopi les criatures que s'eixamenen i es multipliquen en una gota d'aigua. Amb una complaença infinita, els humans anaven amunt i avall pel món i es dedicaven com si res als seus assumptes anodins, convençuts del seu domini sobre la matèria. Potser els ciliats davall del microscopi fan el mateix. Ningú pensava que els mons més antics de l'espai podrien esdevindre una amenaça per als humans, o si hi pensava algú era per confirmar la impossibilitat o improbabilitat que hi haguera vida. És curiós recordar la manera que teníem de veure les coses en aquells dies finits. A tot estirar, els terrícoles imaginaven que podia haver-hi altres humans a Mart, potser inferiors a ells i disposats a acceptar de bon grat la seua empresa missionera. Tanmateix,

a l'altra banda de l'abisme espacial, ments que són per a les nostres el que les nostres són per a les bèsties mortals, intel·lectes extraordinaris, freds i impassibles, vigilaven la Terra amb ulls cobejosos i, a poc a poc però sense descans, ordien el seu pla contra nosaltres. I al principi del segle xx, arribà el gran desengany.

El planeta Mart, no cal que ho recorde al lector, orbita al voltant del Sol a una distància mitjana de 225.000.000 de quilòmetres, i la llum i la calor que rep del Sol és a penes la meitat de la que rebem nosaltres. Deu ser, si hi ha res de cert en la hipòtesi nebular,¹ més antic que el nostre món; i la vida hi degué aparéixer molt abans que el nostre planeta se solidificara. El fet de tindre una setena part del volum de la Terra degué accelerar-ne el refredament fins a assolir la temperatura necessària per al desenvolupament de la vida. Té aigua i aire i tot el que cal per a l'existència d'éssers animats.

Tot i això, l'home és tan pretensions i està tan engegat per la vanitat que, a les acaballes del segle XIX, cap autor s'havia referit mai a la possibilitat que s'haguera desenvolupat vida intel·ligent allà lluny o, de fet, en qualsevol altre lloc més enllà de la Terra. Ni tampoc es tenia consciència generalment que, com

1. Es tracta d'una hipòtesi sobre la formació dels sistemes planetaris segons la qual aquests tenen l'origen en una nebulosa d'hidrogen i pols que girava a gran velocitat. (*Totes les notes són de les traductores.*)

que Mart és més antic que el nostre planeta, amb a penes un quart de la superfície i a molta més distància del Sol, no només es troba més lluny del principi del temps, sinó també més a prop de la seua fi.

El refredament secular que algun dia arribarà al nostre planeta ja està molt avançat en el planeta veí. La seua condició física encara és, en gran mesura, un misteri, però sabem que, fins i tot en la seua zona equatorial, la temperatura al migdia quasi no arriba ni a la del nostre hivern més fred. El seu aire té molt menys oxigen que el nostre, els seus oceans s'han encollit fins al punt que només cobreixen un terç de la superfície, i, amb cada lent canvi estacional, enormes capes de neu es formen i es fonen en cada pol i inunden periòdicament les zones temperades. L'etapa final de l'extinció, que a nosaltres ens arribarà en un futur increïblement remot, s'ha convertit en un problema imminent per als habitants de Mart. La pressió d'aquesta necessitat immediata ha esmolat els seus intel·lectes, ampliat els seus poders i endurit els seus cors. I, observant arreu de l'espai amb instruments i intel·ligències quasi inimaginables per als humans, divisen, quan la distància s'escurça fins a només 57.000.000 de quilòmetres en direcció al Sol, una estrella matinal d'esperança, el nostre planeta més càlid, tenyit de verd per la vegetació i de gris per l'aigua, amb una atmosfera ennuvolada, senyal de fertilitat, que deixa entreveure, a través de les volutes dels núvols a la deriva, grans extensions

de terres molt poblades i de mars estretes acaramullades de vaixells.

I nosaltres, els humans, les criatures que habitem aquest planeta, devem ser per a ells almenys tan aliens i insignificants com ho són per a nosaltres les mones o els lèmurs. L'intel·lecte humà ja admet que la vida és una lluita incessant per l'existència, i podria semblar que és eixa també la creença de les ments marcianes. El refredament del seu món està molt avançat i aquest encara és ple de vida, però ple només del que ells consideren animals inferiors. Portar la guerra cap al Sol és, de fet, l'única escapatòria a la destrucció que, generació rere generació, se'ls atansa.

Abans de jutjar-los amb massa duresa, però, hem de recordar la destrucció absoluta i despietada que la nostra mateixa espècie ha perpetrat, no només contra els animals, com el bisó i el dodo, actualment extingits, sinó també contra les races inferiors. Els habitants de Tasmània, malgrat la seua aparença humana, van ser esborrats del mapa en una guerra d'extermini duta a terme per immigrants europeus en un període de cinquanta anys. És que som nosaltres apòstols de la misericòrdia, per a queixar-nos si els marcians lluiten amb el mateix esperit?

Els marcians semblen haver calculat el seu descens amb una subtileza extraordinària —evidentment, el seu coneixement matemàtic supera el nostre de bon tros— i haver fet tots els preparatius amb una unanimitat

gairebé perfecta. Si els nostres instruments ens ho hagueren permés, potser hauríem detectat aquestes amenaces molt abans, al llarg del segle XIX. Homes com Schiaparelli² observaren el planeta roig —és curiós, per cert, que durant segles Mart haja sigut l'estrela de la guerra—, però no foren capaços d'interpretar l'aspecte canviant de les marques que cartografiaven tan bé. Durant tot aquest temps, els marcians es deuen haver estat preparant.

Durant l'oposició de 1894, es va veure una gran llum a la part il·luminada del disc, primer a l'Observatori Lick, després la va veure Perrotin de Niça³ i més tard, altres observadors. Els lectors anglesos en sentiren parlar per primera vegada en el número de *Nature* del 2 d'agost. Jo m'incline a pensar que aquella lluminària potser es devia a la fabricació d'un canó gegant situat en l'immens cràter enfonsat del seu planeta, des d'on ens dispararien després. Durant les dues oposicions següents, s'observaren unes marques peculiars, encara sense explicació, prop del lloc on s'havia produït l'explosió.

2. Giovanni Schiaparelli (1835-1910) fou un astrònom italià que dedicà bona part dels seus estudis a la topografia de Mart.

3. Henri Joseph Anastase Perrotin (1845-1904) fou un astrònom francès que dirigí durant molts anys l'Observatori de Niça.

La tempesta va esclatar ara fa sis anys, quan Mart s'acostava a l'oposició. Els cables del telègraf treien fum quan Lavelle de Java⁴ va comunicar als seus col·legues l'extraordinària notícia que s'havia produït una explosió de gas incandescent al planeta veí. Va ocórrer al voltant de la mitjanit del dia 12, i l'espectroscopi a què va recórrer immediatament registrava una massa de gas ardent, majoritàriament hidrogen, que avançava a una velocitat vertiginosa cap a la Terra. Aquest raig de foc es va fer invisible a les dotze i quart. Ho va comparar amb un núvol colossal de flames que, de sobte i amb molta violència, havia eixit disparat del planeta, «com gasos flamejants projectats per la boca d'un canó».

Va resultar ser una frase singularment adient. Tanmateix, l'endemà no se'n va dir res, d'això, als diaris, llevat d'una nota menudeta en el *Daily Telegraph*, i el món sencer continuava ignorant un dels perills més greus que havia amenaçat mai la raça humana. Jo no m'hauria assabentat de l'erupció si no m'haguera trobat amb Ogilvy, el famós astrònom, a Ottershaw. Estava molt alterat per la notícia i, en un rampell d'emoció,

4. Stephen Javelle fou un astrònom francès. Des de 1888 treballava amb Perrotin a l'Observatori de Niça. H. G. Wells crea aquest personatge, que és una combinació de l'astrònom Javelle i Java, una illa d'Indonèsia molt coneguda en aquell moment per l'erupció volcànica devastadora que es va produir a Krakatau.

em va convidar a acompanyar-lo aquella nit durant l'observació del planeta roig.

Malgrat tot el que ha passat d'aleshores ençà, encara recorde aquella vigília amb nitidesa: l'observatori fosc i silenciós, la llanterna esmorteïda que projectava una claror feble en un cantó del terra, el tic-tac regular del mecanisme del telescopi, la ranura en el sostre; una profunditat oblonga esguitada de pols estel·lar. Ogilvy anava d'ací cap allà, invisible però audible. A través del telescopi, es veia un cercle blau fosc i el planeta menudet i redó surant en l'espai. Semblava una cosa insignificant, tan lluent i menut i quiet, amb aquelles ratlles transversals borroses i una miqueta aplanat. Era tan menudet, tan inofensiu..., tan sols un puntet de llum! Feia l'efecte que tremolava, però en realitat era el telescopi, que vibrava amb l'activitat del mecanisme amb què es mantenia el planeta a la vista.

Mentre mirava, em semblava que el planeta creixia i s'encollia, que avançava i retrocedia, però només era que tenia la vista cansada. Seixanta milions de quilòmetres ens separaven, més de seixanta milions de quilòmetres de vacuïtat. Poques persones són conscients de la immensitat del buit en què sura la pols i el material de l'univers.

Recorde que prop del planeta es veien tres puntets de llum tènue, tres estrelles telescòpiques infinitament remotes, i al voltant només hi havia l'obscuritat insondable de l'espai buit. Ja sabeu com és la foscor

d'una gèlida nit estrelada. A través del telescopi, sembla molt més profunda. I invisible als meus ulls, perquè era molt menut i estava molt lluny, volant ràpidament i sense parar cap a mi per aquella immensa distància, travessant milers de quilòmetres a cada minut, s'acostava la Cosa aquella que ens enviaven, la Cosa que havia de portar tant de patiment i tanta calamitat i tanta mort a la nostra Terra. Ni tan sols m'ho imaginava quan mirava pel telescopi; ningú a la Terra podia imaginar aquell projectil tan precís.

Aquella nit hi hagué un altre dispar de gas des del planeta distant. Jo ho vaig veure. Una resplendor rogenca per les vores, una lleu projecció del contorn just quan tocava la mitjanit. Li ho vaig dir a Ogilvy i va ocupar el meu lloc. Feia calor i jo tenia set, i vaig anar estirant les cames feixugament i avançant a les palpentes fins a la tauleta on hi havia el sifó, mentre Ogilvy cridava fascinat davant del raig de gas que avançava cap a nosaltres.

Aquella nit, un altre míssil invisible va encetar el seu camí des de Mart cap a la Terra, només un o dos segons abans que passaren vint-i-quatre hores del primer. Recorde que em vaig quedar assegut damunt de la taula, enmig de la foscor, mentre em dansaven davant dels ulls puntets verds i carmesins. M'hauria agradat tindre un llum per a fumar a la claror; poc m'imaginava el significat de la resplendor que acabava de veure i tots els canvis que portaria a la meua vida. Ogilvy hi va

estar observant fins la una, després ho va deixar estar; vam encendre la llanterna i anàrem caminant cap a sa casa. Baix, enmig de la foscor, s'estenien Ottershaw i Chertsey i els seus centenars d'habitants, dormint tranquil·lament.

Aquella nit, Ogilvy no parava de fer especulacions sobre la condició de Mart, però es va burlar de la idea vulgar que el planeta estava habitat i que els habitants ens enviaven senyals. Pensava que allò devia ser una forta pluja de meteorits que queien sobre el planeta o que s'estava produint una gran explosió volcànica. Em va insistir en la improbabilitat que l'evolució orgànica haguera pres la mateixa direcció en els dos planetes adjacents.

—Les probabilitats de l'existència d'alguna cosa semblant als humans a Mart és una entre un milió —va dir.

Centenars d'observadors veren la flama aquella nit i la nit següent al voltant de la mitjanit, i de nou la nit següent; i així fou durant deu nits, una flama cada nit. Per què van parar els dispars després de la desena, ningú a la Terra ha gosat explicar-ho. Potser els gasos produïts per l'explosió causaren algun inconvenient als marcians. Núvols densos de fum o pols, que a través d'un telescopi potent semblaven pedaços grisos i oscil·lants, es van escampar per tota la seua atmosfera clara i van enfosquir els seus trets més característics.

Al final, fins i tot els diaris se'n feren ressò, d'aquelles anomalies, i van aparéixer notes ací i allà i pertot

arreu que parlaven dels volcans de Mart. Recorde que la revista *Punch* va aprofitar la conjuntura per a fer una de les seues brillants caricatures polítiques. I, sense que ningú ho sospitara, aquells míssils que els marcians ens disparaven s'aproximaven a la Terra, avançaven ara a molts quilòmetres per segon per l'abisme buit de l'espai, hora rere hora, dia rere dia, cada vegada més a prop. Ara em sembla quasi increïble i extraordinari que, amb aquell destí funest que planava sobre nosaltres, els humans continuàrem capficats, com si res, en els nostres assumptes insignificants. Recorde com d'exultant estava Markham quan va aconseguir una fotografia del planeta per al diari il·lustrat que dirigia en aquells dies. Ara la gent no és conscient de l'abundància i la tirada dels diaris del segle XIX. Jo, per la meua banda, estava molt ocupat aprenent a anar amb bicicleta i molt atrafegat amb una sèrie d'articles sobre el probable desenvolupament de les idees morals a mesura que progressava la civilització.

Una nit, quan el primer míssil ja no devia estar ni a 15.000.000 de quilòmetres, vaig eixir a passejar amb la meua dona. Era una nit estrelada i li vaig ensenyar els signes del Zodíac, li vaig assenyalar Mart, un puntet brillant de llum que s'acostava al zenit i cap al qual apuntaven tants telescopis. Era una nit calorosa. De tornada a casa, un grup d'excursionistes que venien de Chertsey o Isleworth ens van avançar cantant i tocant instruments. Hi havia llum a les finestres de la

planta de dalt de les cases i la gent se n'anava a dormir. Des de l'estació de ferrocarril, ens va arribar el xerric dels trens que canviaven de via, el sotragueig i els xiulits, que amb la distància es convertiren gairebé en melodia. La meua dona va assenyalar la resplendor dels senyals lluminosos rojos, verds i grocs que suraven en el cel. Regnava la pau i la tranquil·litat.